

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
 dos. Zaur Məmmədov
“ ” 2025-ci il

Fənn sillabusu:

İxtisas: 060702 –“Aqronomluq”

İxtisaslaşma: Meyvəçilik

Fakültə: Aqrar və mühəndislik

Kafedra:”Aqrar elmlər”

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: “AMTMEF (Təcrübə sahələrinin metodikası)” (Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 12.04.2018-ci il F-249 sayılı əmri ilə qrif verilmişdir).

Kodu: MİF-B03

Tədris ili: II (2025-2026)

Semestr: III (payız)

Tədris yükü: Cəmi: 120 saat. Auditoriyadan kənar 90 saat. Auditoriya saati - 30 (15 saat müəhazirə, 15 saat laboratoriya)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 4 kredit

Auditoriya N: müh.108; lab.108

Saat: IV gün – 3-cü saat müh. (üst həftə), IV gün – 3-cü saat lab. (alt həftə)

II.Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Əkbərova Ülkər Zakir qızı. a.ü.f.d., dos.

Məsləhət günləri və saati: II gün saat 12⁰⁰

E-mail ünvanı: ulkarcoqrafiya@mail.ru

Kafedranın ünvanı:Lənkəran ş., Füzuli küç.,170-a

III.Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

1. Qurbanov F.H. Kənd təsərrüfatı bitkilərinin seleksiya və toxumçuluğu. Bakı 2011
2. Qurbanov F.H., İbrahimov A. Q. “Seleksiya və toxumçuluq” (laborator-praktikum). Bakı 2012
3. N.Y. Seyidəliyev “Genetika, Seleksiya və toxumçuluq”. Bakı. 2010
4. C. Əliyev. Z. Əkbərov. A. Məmmədov “Bioloji müxtəliflik”. Bakı, 2008
5. Cəfərov İ. “Fitopatologiya”. Bakı 2012.
6. Məmmədov Q.Ş., Xəlilov M.Y., Məmmədova S.Z. “Aqroekologiya” Bakı, «Elm» nəşriyyatı - 2010, 552 səh.
7. Qasımova İ.T., Bayramov M.Ə. Kənd təsərrüfatı ekologiyasından praktikum (Ali məktəblər üçün dərs vəsaiti) Bakı: —Elm nəşriyyatı, 2016, 534 səh.
8. A.H.Babayev, V.A.Babayev. Ekoloji kənd təsərrüfatının əsasları: Dərslik – Bakı “Qanun” nəşriyyatı, 2011, 383 səh.
9. İnternet resursları

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənninin tədrisi vacib deyil.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Seleksiya materiallarının və sortların öyrənilməsi, qiymətləndirilməsi və sınaqdan keçirilməsi gələcəkdə həmin sortların rayonlaşdırılması nəzərdə tutulan bölgənin torpaq-iqlim şəraitində aparılmalıdır. Bütün aqrotexniki tədbirlər də bölgə üçün qəbul edilmiş qaydalarda həyata keçirilməlidir. Seleksiya prosesi sortun yaranması ilə tamamlanır. Məlumdur ki, sort təsərrüfat üçün yararlıdır, buna görə elmi-tədqiqat idarələrində sortlara hərtərəfli qiymət verdikdə onun təsərrüfat şəraitində çöl tədqiqatının ehtimalılığı xüsusi göstərilir. Qeyd etmək lazımdır ki, seleksiya prosesinin bütün mərhələlərində aparılan tədqiqat işləri sortun gələcəkdə becərilən şəraitinə uyğun gəlməlidir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: 1. Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Hər sual 10 bala qədər qiymətləndirilə bilər.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərinədən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfli.
- 9 bal- tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam aça bilər.
- 8 bal- tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal- tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal - suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

91-100 bal	əla	A
81-90 bal	çox yaxşı	B
71-80 bal	yaxşı	C
61-70 bal	kafi	D
51-60 bal	qənaətbəxş	E
51-baldan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 15 saat, laboratoriya 15 saat

№	Keçirilən <u>mühazirə</u> mövzuların məzmunu	(Müh.) Saat	Tarix
1	2	3	4
1.	Mövzu 1: Seleksiya təcrübələri və onların təsnifatı Plan: 1. Seleksiya müşahidələri 2. Seleksiya təcrübələri 3. Seleksiyada laboratoriya metodu 4. Seleksiyada vegetasiya metodu 5. Seleksiyada lizimetriya metodu 6. Seleksiyada tarla metodu 7. İstehsalat şəraitində tarla təcrübələri <i>Ədəbiyyat və mənbə:</i> [1; 3; 4; mühazirə materialı]	2	
2.	Mövzu 2: Sortun bioloji davamlılığının yaxşılaşdırılması üsulları Plan: 1. Sortdaxili və sortlararası tozlandırmanın aparılma metodikasını öyrətmək 2. Əlavə tozlandırma və onun seleksiyada əhəmiyyəti 3. Bəzi bitkilərdə əlavə tozlandırmanın həyata keçirilməsi prinsipləri <i>Ədəbiyyat və mənbə:</i> [1; 3; 4; mühazirə materialı]	2	
3.	Mövzu 3: Seleksiya prosesinin təşkili və texnikası Plan: 1. Seleksiya prosesində təcrübənin tipikliyi 2. Seleksiya prosesində təcrübənin dəqiqliyi 3. Seleksiya təcrübələri üçün sahənin seçilməsi, hazırlanması 4. Seleksiya səpinlərində və sort sınağında təcrübə dəqiqliyinin yüksəldilməsi yolları 5. Sınaqdan keçirilən sort sayı və təcrübənin dəqiqliyi 6. Seleksiya təcrübələrində tarla işlərinin həyata keçirilməsi 7. Seleksiya növbəli əkinləri. Seleksiya prosesini tezləşdirən üsullar <i>Ədəbiyyat və mənbə:</i> [1; 3; 4; mühazirə materialı]	2	
4.	Mövzu 4: Pitomniklər Plan: 1. Kolleksiya pitomniki 2. Hibrid və seleksiya pitomniki 3. Nəzarət və bioloji pitomnik <i>Ədəbiyyat və mənbə:</i> [1; 3; 4; mühazirə materialı]	2	
5.	Mövzu 5: Sort sınağı Plan: 1. Sortun sınaqdan keçirilməsi formaları 2. Müsəbiqəli və istehsalat sortsınağı 3. Dövlət sortsınağı 4. Müsəbiqəli sortsınağı pitomnikində aparılmalı olan əlavə qiymətləndirmələr 5. Məhsulun yığılması və hesaba alınması 6. Seleksiya təcrübələrinin sənədləşdirilməsi və hesabatı <i>Ədəbiyyat və mənbə:</i> [1; 3; 4; mühazirə materialı]	2	
6.	Mövzu 6: Elit və hibrid toxumların yetişdirilməsi Plan: 1. Elit toxumların yetişdirilməsi	2	

	2. Hibrid toxumların yetişdirilməsi 3. Hibrid qarğıdalı toxumlarının istehsalı <i>Ədəbiyyat və mənbə:</i> [1; 3; 4; müəhazirə materialı]		
7.	Mövzu 7: Tarla aprobeşiyası və onun aparılma metodikası Plan: 1. Aprobeşiya və onun əhəmiyyəti 2. Aprobeşiya prosesinin əsas vəzifələri 3. Aprobeşiya dərzlərinin götürülməsi 4. Aprobeşiya dərzlərinin təhlili <i>Ədəbiyyat və mənbə:</i> [1; 3; 4; müəhazirə materialı]	2	
8.	Mövzu 8: Tarla bitkiləri toxumçuluğunun təşkili Plan: 1. Toxumçuluq haqqında məlumat 2. Toxumların qurudulması 3. Toxumların saxlanması 4. Toxumun kondisiyası <i>Ədəbiyyat və mənbə:</i> [1; 3; 4; müəhazirə materialı]	1	
	Cəmi: 15 saat	15	

No	Keçirilən <u>laborator</u> mövzuları	(lab.) Saat	Tarix
1	2	3	4
1.	Seleksiya prosesində təcrübənin dəqiqliyi	2	
2.	Seleksiya təcrübələri üçün sahənin seçilməsi, hazırlanması	2	
3.	Məhsulun yığılması və hesaba alınması	2	
4.	Elit toxumların yetişdirilməsi	2	
5.	Aprobeşiya dərzlərinin götürülməsi	2	
6.	Aprobeşiya dərzlərinin təhlili	2	
7.	Toxumların qurudulması	2	
8.	Toxumların saxlanması	1	
	Cəmi:	15 s.	

XI. Fənn üzrə tələblər:

Aprobeşiya dərzlərinin götürülməsi, aprobeşiya dərzlərinin təhlili, toxumların qurudulması, toxumların saxlanmasını öyrənmək

XII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

Seleksiya müşahidələri və təcrübələri aparmağın yollarını öyrənmək, sortdaxili və sortlararası tozlandırmanın aparılma metodikasını öyrənmək, seleksiya prosesinin təşkili, eləcə də təcrübənin dəqiqliyini müəyyənləşdirmək, sortun sınaqdan keçirilməsi formaları, məhsulun yığılması və hesaba alınması, aprobeşiya dərzlərinin götürülməsi və təhlilini bilmək

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV: Kollektivium sualları:

I Kollektivium sualları:

1. Seleksiya müşahidələri

2. Seleksiya təcrübələri
3. Seleksiyada laboratoriya metodu
4. Seleksiyada vegetasiya metodu
5. Seleksiyada tarla metodu
6. Əlavə tozlandırma və onun seleksiyada əhəmiyyəti
7. Seleksiya prosesində təcrübənin dəqiqliyi
8. Seleksiya təcrübələri üçün sahənin seçilməsi, hazırlanması
9. Seleksiya təcrübələrində tarla işlərinin həyata keçirilməsi
10. Seleksiya növbəli əkinləri. Seleksiya prosesini tezləşdirən üsullar

II Kollektiv sualları:

1. Kolleksiya pitomniki
2. Hibrid və seleksiya pitomniki
3. Dövlət sortsınağı
4. Sortun sınaqdan keçirilməsi formaları
5. Müsəbiqəli və istehsalat sortsınağı
6. Elit toxumların yetişdirilməsi
7. Toxumların qurudulması
8. Toxumların saxlanması
9. Aprobasiya və onun əhəmiyyəti
10. Aprobasiya prosesinin əsas vəzifələri

XV. İmtahan sualları:

--blok 1--

1. Seleksiya müşahidələri
2. Seleksiya təcrübələri
3. Seleksiyada laboratoriya metodu
4. Seleksiyada vegetasiya metodu
5. Seleksiyada tarla metodu
6. İstehsalat şəraitində tarla təcrübələri
7. Sortdaxili və sortlararası tozlandırmanın aparılma metodikasını öyrətmək

--blok 2 --

8. Əlavə tozlandırma və onun seleksiyada əhəmiyyəti
9. Bəzi bitkilərdə əlavə tozlandırmanın həyata keçirilməsi prinsipləri
10. Seleksiya prosesində təcrübənin tipikliyi
11. Seleksiya prosesində təcrübənin dəqiqliyi
12. Seleksiya təcrübələri üçün sahənin seçilməsi, hazırlanması
13. Seleksiya səpinlərində və sort sınağında təcrübə dəqiqliyinin yüksəldilməsi yolları
14. Sınaqdan keçirilən sort sayı və təcrübənin dəqiqliyi

--blok 3 --

15. Seleksiya təcrübələrində tarla işlərinin həyata keçirilməsi
16. Seleksiya növbəli əkinləri. Seleksiya prosesini tezləşdirən üsullar
17. Kolleksiya pitomniki
18. Hibrid və seleksiya pitomniki
19. Sortun sınaqdan keçirilməsi formaları
20. Müsəbiqəli və istehsalat sortsınağı
21. Dövlət sortsınağı

--blok 4 --

22. Müsəbiqəli sortsınağı pitomnikində aparılmalı olan əlavə qiymətləndirmələr
23. Məhsulun yığılması və hesaba alınması
24. Seleksiya təcrübələrinin sənədləşdirilməsi və hesabatı
25. Elit toxumların yetişdirilməsi
26. Hibrid toxumların yetişdirilməsi

27. Hibrid qarğıdalı toxumlarının istehsalı

28. Aprobasiya və onun əhəmiyyəti

--blok 5 --

29. Aprobasiya prosesinin əsas vəzifələri

30. Aprobasiya dərzlərinin götürülməsi

31. Aprobasiya dərzlərinin təhlili

32. Toxumçuluq haqqında məlumat

33. Toxumların qurudulması

34. Toxumların saxlanması

35. Toxumun kondisiyası

“AMTMEF (Təcrübə sahələrinin metodikası)” fənninin sillabusu **060702** “Aqronomluq” ixtisası (magistr) (proqramları üzə) tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Fənn sillabusu “Aqrar elmlər” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (12 sentyabr 2025-ci il, protokol № 01).

Fənn müəllimi:

dos.Ü.Z.Əkbərova

Kafedra müdiri:

dos.İ.C.Kərimov